

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(Posudek oponenta práce)

Práci předložil(a) student(ka): Kristýna SCHÖNBORN

Název práce: Terapie u dětí s ADHD

Oponent práce (u externích vedoucích a oponentů uveďte též adresu a funkci ve firmě):

Mgr. Aneta BOHÁČOVÁ, Katedra psychologie, Fakulta pedagogická ZČU v Plzni

1. CÍL PRÁCE (uveďte, do jaké míry byl naplněn):

V samotném závěru úvodní části BP autorka uvádí následující cíl: „*Cílem práce je zjistit účinnost terapie u dětí s ADHD a jejich reakce na léčbu (s. 2).* Z konceptu praktické části je zřejmé, že se autorka zaměřila na ověření účinnosti jedné konkrétní terapie ADHD, a to EEG-biofeedbacku. V aplikační rovině si autorka stanovila konkrétnější cíle - soustředit se prostřednictvím kazuistických šetření na otázky, jak se ADHD odráží v každodenním životě dětí s ADHD, jaké symptomy se u nich objevují, jak vypadá jejich celková životní situace a jakých výsledků se u nich dosahuje za využití terapie EEG-biofeedback (jak terapie na jedince působí a jaké pokroky díky terapii jedinec čini) (s.2).

Můžeme konstatovat, že *na teoretické úrovni bylo uvedených cílů dosaženo na odpovídající úrovni, hlavní cíl výzkumného šetření (ověřit efektivitu EEG-biofeedbacku na léčbu ADHD) byl naplněn, avšak další cíle výzkumného šetření byly naplněny jen na úrovni jednotlivých kazuistik, tj. bez syntetizujícího propojení poznatků ve shrnující závěry.*

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):

Bakalářská práce je členěna na část teoretickou a praktickou. Teoretická část je členěna do 7 kapitol, na jejichž prostoru autorka vymezuje obecné poznatky o porušě ADHD. Text teoretické části je zpracován přehledným způsobem, v jednotlivých kapitolách jsou představeny zásadní či zajímavé informace důležité k pochopení tématu, práce není zahlcena nadbytečně detailními informacemi či nadměrně vědeckými termíny, autorčino podání považujeme za čtivé a přístupné i běžnému čtenáři. Za stěžejní kapitolu ve vztahu k cíli výzkumného šetření lze považovat kapitolu 1.6.4 představující podstatu metody EEG-biofeedbacku, očekávali bychom však (vzhledem k výzkumnému šetření o efektivitě léčby dětí ADHD touto metodou), že autorka bude tomuto typu terapie věnovat mnohem více prostoru a neutrne jen na výčtu obecných informací. Bohužel se autorce nepodařilo vztáhnout aplikaci této metody na léčbu dětí s ADHD, jinak řečeno, postrádáme detailnější informace (specifika o průběhu – aplikaci EEG-biofeedbacku při léčbě dětí s ADHD).

V praktické části se autorka zaměřuje na naplnění jednotlivých cílů (viz bod 1) prostřednictvím tří kazuistických šetření, a to za využití široké řady diagnostických dokumentů (lékařské zprávy, zprávy z pedagogicko-psychologických poradén, odborné záznamy z terapie EEG-biofeedback) a prostřednictvím její osobou aplikovaného rozhovoru a pozorování. Jednotlivé kazuistiky jsou vypracovány na vysoké úrovni, přehledně, v logické struktuře, zahrnují velkou škálu poznatků, bohužel v závěru nejsou jednotlivé poznatky syntetizovány v konkrétní (z kazuistik plynoucí) závěry. Metoda rozhovoru a pozorování není zcela přesně popsána, proto v tomto ohledu postrádá autorčin vklad do výzkumného šetření požadavek opakovatelnosti a ověřitelnosti. Nicméně pozitivně kvitujeme, že se autorka v rámci výzkumného šetření zaměřila na potvrzení efektivity jedné konkrétní terapie ADHD – metody EEG-biofeedbacku – jednak se jedná o léčbu aktuální, psychologicko-medicínskou, jednak se díky pominutí dalších terapií jednotlivé poznatky o sebe tzv. „nerozbíjí“, kazuistiky se vzájemně doplňují. V závěru práce autorka právem potvrzuje pozitivní efekt této léčby při terapii ADHD u dětí ve věku 9 – 12 let (samozřejmě s průměrem k menšímu výběrovému souboru).

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.):

Práce je po stránce formální zpracována na akceptovatelné úrovni, shledáváme občasně transkripční a syntaktické chyby. Kapitoly a podkapitoly jsou značeny přehledným způsobem. Citace v textu jsou vhodné použity, bibliografické citace jsou však neúplné. Výzkumná kazuistická šetření jsou prezentována v logické struktuře a odpovídají metodologickým požadavkům při jejich

zpracování. Práce neobsahuje žádné přílohy, na místě by však byl např. seznam otázek užitého polostrukturovaného rozhovoru.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITĚLE (celkový dojem z diplomové práce, silně a slabě stránky, originalita myšlenek apod.):

V práci oceňuji a kladně hodnotím:

- Využití a citace řady pramenů vztahujících se k problematice ADHD při zachování logické struktury a návaznosti textu (tj. citace nenarušují čtivost, jsou vhodně slohově navázány).
- Abstrakci podstatných informací při zpracování jednotlivých kapitol (nepřehlcování nadbytečnými informacemi).
- Ve výzkumném záměru orientaci na analýzu konkrétní terapie ADHD, tj. EEG-biofeedbacku.
- Využití širokého pásma odborné diagnostické dokumentace při zpracování jednotlivých kazuistik.

Připomínky k předkládané práci:

- Nedostatečné (obecné, povrchní) zpracování stěžejní kapitoly (či jedné z hlavních kapitol) o léčbě EEG-biofeedbackem, teorie metody není vztažena k léčbě ADHD dětí vybraného věku.
- Shledáváme metodologické nepřesnosti – kupř. v praktické části autorka zbytečně a chybně zobecňuje cíl šetření na zkoumání „terapií“ v léčbě ADHD, cituji: „*V kazuistikách těchto dětí se zaměříme především na terapii, které děti podstoupily.*“ (s. 34), přitom již v úvodu se autorka jasně vymezila pouze na děti s terapií EEG-biofeedbacku. Kdybychom brali v potaz cíl, jaký autorka formulovala v úvodu k výzkumnému šetření na str. 34, museli bychom bohužel říci, že svého záměru rozhodně nedosáhla, neboť kromě jedné terapie se na jiné nezaměřila. Z metodologických zásad dále postrádáme definici základního souboru, způsob volby výběrového souboru (vyjádření „dětí byly vybrány spíše náhodně“, s. 34., nelze nijak uchopit), postrádáme přesnější popis organizace a průběhu šetření (např. kde rozhovory mezi autorkou, dětmi a odborníky probíhaly, zda za přítomnosti rodičů, jak dlouho probíhaly (byl vymezen čas?), jak byly rozhovory a pozorování strukturovány (otázky rozhovoru ani kódovací arch pro pozorování nepřiloženy), jak byly poznatky z rozhovoru a pozorování zaznamenávány (kamerou, diktafonem či speciálním záznamovým formulářem?) atd.
- Autorka se měla zaměřit na hlubší propojení informací z jednotlivých kazuistik, v závěru se omezuje na zhodnocení efektivity léčby EEG-biofeedbackem u vybraných probandů, nicméně se nevyjadřuje k dalším cílům, které si stanovila (viz bod 1 posudku) – neshruje poznatky získané z kazuistik - např. v otázce, jak jedinci reagovali na léčbu (co bylo společné?), jaké symptomy byly (jsou) těmto dětem společné, jak se ADHD promítalo/promítá do jejich rodinného a školního života atd. Na tyto otázky postrádáme závěrečnou, syntetizující odpověď – poznatky zůstávají rozdrobeny po jednotlivých kazuistikách.
- Neúplné bibliografické citace užitých literárních zdrojů - v závěrečném seznamu literatury chybí odkazy na některé zdroje citované v textu, kupř. neuvedeni autoři: str.15 - Třesohlavová (1983), str. 21 - Serfontein (1999) a Viktorová (2008), str. 22 - Braven (2004) ad. Někteří autoři jsou citováni chybně, kupř. str. 3 Wolfdieter namísto Jenett (2013), chybějící povinný údaj ISBN u publikace Holeček a kol. (2007) ad.
- Autorka místy uvádí zavádějící informace (nejasné) – kupř. na str. 24 zmiňuje lék Atomoxetin, v ČR však není tento lék SÚKL evidován, atomoxetin je definován pouze jako léčivá látka, která je obsažena v léku (léčivém přípravku) Strattera. Dále není možno souhlasit s tím, že by atomoxetin mohl být, jak autorka uvádí, „*lépe dosažitelný, a to z toho důvodu, že není potřeba konkrétních lékařských receptů k jeho získání.*“ Jestliže je atomoxetin v ČR dostupný pouze ve formě Strattery (SÚKL ani nepodává informaci, že by tato látka byla součástí jiného schváleného léku), pak Strattera je vydávána pouze na lékařský předpis (dle SÚKL se jedná o lék na lékařský předpis vázaný).

Celkový komentář k hodnocení BP:

Práce je zpracována na akceptovatelné úrovni, která je kladena na BP. V teoretické části práce je systematickým způsobem vystihnuta problematika, jež se vztahuje k tématu BP. Ve výzkumném šetření byly naplněny základní zásady empirického výzkumu pedagogicko-psychologických jevů, avšak s metodologickými nejednoznačnostmi a inkoherentními dílčími závěry. Práce si přes výše zmíněné námitky (podněty) zachovává jednoznačnou koncepci a směr, hlavního cíle bylo dosaženo způsobem velmi vysoké úrovně a autorka jednoznačně prokázala jeho naplnění, metodologické

nepřesnosti (neúplnosti) sledujeme na úrovni vedlejších metod, nikoli metody stěžejní. Z toho důvodu **DP doporučuji k obhajobě.**

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ:

- Metoda EEG-biofeedbacku je obecně aplikovatelná při léčbě celé řady poruch. Pokuste se přiblížit její specifika, konkrétní podobu, průběh při léčbě dětí s ADHD. Kupř. jestliže se v obecné rovině jedná o učení a cvičení – jak takové u dětí s ADHD vypadá, na čem je v průběhu EEG-biofeedbacku založeno?
- Pokuste se zodpovědět Vámi stanovené cíle, na které v práci postrádáme odpověď (co z kazuistik vyplývá?): Jak se ADHD odráží v každodenním životě dětí s ADHD?; Jaké symptomy se u nich objevují?; Jak vypadá jejich celková životní situace?; Jak terapie na jedince působila, jak na ni reagovali? Resp. je možné v těchto otázkách nalézt v kazuistikách děti určité shodné, společné znaky?

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě):

výborně

Podpis: Mgr. Aneta Boháčová

Datum: 17. 5. 2015

Pozn.: Při nedostatku místa použijte zadní stranu nebo přiložený list.